

Nr 286.

Av herr **Kollberg m. fl.**, *angående begränsning av priskontrollnämndens verksamhet.*

I statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln, punkterna 91 och 92, föreslagit riksdagen att till Statens priskontrollnämnd: Avlöningar och omkostnader anvisa förslagsanslag av 1 865 000 kronor resp. 600 000 kronor. Ehuru förslagen innebär en sänkning av motsvarande anslag för nu löpande budgetår med sammanlagt 665 000 kronor, synes en ytterligare nedräkning böra komma till stånd.

Departementschefen framhåller att priskontrollen under år 1952 i betydande utsträckning kunnat avvecklas och att en beräkning av priskontrollnämndens medelsbehov för nästa budgetår är förenad med stora svårigheter. Handelsministern godtar emellertid nämndens egna beräkningar, vilka som nämnts innebär en — procentuellt sett — mindre nedräkning av de nuvarande anslagen.

Som motivering för dessa anslagsäskanden har departementschefen anfört, att betydelsefulla varuområden kvarstode, där fortsatt priskontroll vore behövlig, och att det ännu vore svårt att förutse, i vilken takt en ytterligare avveckling av nämndens verksamhet kunde genomföras.

Nu gällande riktlinjer för den prisreglerande verksamheten har bibehållits, sedan en särskild förhandlingsdelegation, bestående av representanter för det allmänna, näringslivets olika grenar samt löntagarna i ett uttalande den 19 maj 1951, som var enhälligt, anfört bl. a.:

Mot bakgrunden av de förhållanden, som hittills motiverat ett bibehållande av priskontrollen, är enligt vår uppfattning en avveckling av denna kontroll önskvärd så snart den ekonomiska situationen medger detta. Enighet torde råda därom, att vad som bör eftersträvas är att nå en sådan jämvikt på marknaden att fri konkurrens och balans mellan köpkraft och varutillgång bli för prisbildningen utslagsgivande faktorer. Spörsmålet huruvida övervakning av prisbildningen i någon form även i fortsättningen bör finnas med hänsyn till förekomsten av monopol, karteller eller andra konkurrensbegränsande företeelser, vilka kunna antagas förhindra en naturlig prisanpassning, har delegationen icke ansett sig i detta sammanhang ha anledning att upptaga till behandling, när spörsmålet är föremål för utredning av särskilda sakkunniga.

Alla vet, att den i nyssnämnda *eniga* uttalande åsyftade balansen mellan köpkraft och varutillgång numera i stort sett uppnåtts. Det köpmotstånd, som delegationen redan på våren 1951 konstaterade vara för handen på vissa varuområden, utmärker nu praktiskt taget hela varumarknaden. An-

passningen till det nya marknadsläget fortgår snabbt i form av prissänkningar inom flertalet branscher.

Finansministern uttalar i statsverkspropositionen (bilaga 1, s. 7 och 8) härom bl. a., att överkonjunkturen inom näringslivet under 1952 har brutits och ett läge uppnåtts som i stort sett präglas av ekonomisk balans. Kostnadsstegringen har hejdat. Dämpningen av den ekonomiska aktiviteten har, säger herr Sköld, yttrat sig i en stabiliserad pris- och inkomstutveckling, återhållsamhet hos konsumenterna, ökning i det personliga sparandet och en nedpressning av vinsterna i företagskiktet.

Mot bakgrunden av denna skildring av dagens ekonomiska situation synes det oss uppenbart att icke blott statsfinansiella skäl utan även den inom nyssnämnda förhandlingsdelegation träffade överenskommelsen talar för att priskontroll i ordets egentliga mening icke längre är erforderlig.

Ett ytterligare skäl för avveckling av priskontrollen utgör de erfarenheter man gjort av distributionens anpassning till det hårdare ekonomiska klimatet. Dessa erfarenheter har av priskontrollnämndens chef, överdirektör H. Älmeby, i en tidningsintervju i början av året exemplifierats på följande sätt:

»Ett gott exempel på snabb anpassning tycker jag textilområdet erbjöd under fjolåret. Där sänktes priserna och återställdes lagren till normal storlek, vilket medförde att krisen snabbt övervanns genom att köparnas förtroende kom tillbaka.»

Om alltså starka skäl talar för en omedelbar avveckling av priskontrollen, torde å andra sidan anledning finnas att vid avvecklingen av priskontrollnämnden gå fram med en viss försiktighet. Handelsministern synes vara inne på samma tankegång, då han i statförslaget erinrar om att en särskild förhandlingsdelegation är sysselsatt med en översyn av direktiven för den priskontrollerande verksamheten.

Till en början synes det nuvarande ekonomiska läget rymma ovissa faktorer, varför det kan vara lämpligt att under en begränsad övergångstid bibehålla en beredskapsorganisation, omfattande endast en mindre del av nämnden. Vidare synes det under nu rådande läge försvarligt att giva nämnden sådan kapacitet, att den under en kortare tid kan utöva en allmänt prisövervakande funktion.

Som ett skäl mot omedelbar avveckling av priskontrollnämnden har anförts att den skulle behövas för att övervaka prishöjningen med hänsyn till de konkurrensbegränsande företeelser inom näringslivet, som kan antagas förhindra en naturlig prisanpassning. Då Kungl. Maj:t ställt i utsikt att riksdagen i vår skall få taga ställning till förslag till lag om motverkande av skadliga konkurrensbegränsningar och ett sådant lagförslag rimligen måste innehålla förslag jämväl rörande organisatoriska åtgärder för lagens tillämpning — dessa kommer väl att tillgodoses genom en utbyggnad av

kommerskollegii monopolutredningsbyrå — kommer emellertid även detta skäl att under året falla bort.

För de uppgifter, som enligt vad ovan anförts skulle komma att kvarstå för priskontrollnämnden under en begränsad övergångstid, erfordras icke en så stor kostnadsram som Kungl. Maj:ts förslag innebär. Hur stort belopp som bör ställas till nämndens förfogande för denna verksamhet är givetvis en omdömesfråga. Vi förmenar för vår del, att nämnden beredes tillräckliga möjligheter i detta hänseende genom ett förslagsanslag å 1 250 000 kronor. Den besparing som härigenom vinnes uppgår till 1 215 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får vi hemställa,

att riksdagen må *dels* besluta att priskontrollnämnden skall med allenast beredskaps- och prisövervakande funktion bibehållas endast tills vidare t. o. m. utgången av budgetåret 1953/54 eller den tidigare tidpunkt, då monopolutredningsbyrån efter antagandet av lagförslag om motverkande av skadlig konkurrensbegränsning utbyggs,

dels ock till statens priskontrollnämnd för budgetåret 1953/54 anvisa följande förslagsanslag, nämligen till Avlöningar 950 000 kronor och till Omkostnader 300 000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1953.

Gustaf Kollberg.

Gösta Åqvist.

Sven Wedén.